

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Dato
31.01.2021

Høringssvar – endringer i smittevernloven (portforbud)

Mental Helse takker for invitasjonen til å avgi høringssvar om endringer i smittevernloven vedrørende portforbud. Under følger våre innspill.

Generelt om håndtering av pandemien

Mental Helse har stor forståelse for at den pågående pandemien må kontrolleres og bekjempes med ekstraordinære tiltak og at balansen mellom smittevern hensyn og andre hensyn i samfunnet er vanskelig. Det understrekes i høringsnotatet at smitteverntiltak skal være kunnskaps- og erfaringsbaserte samt målrettede og balanserte. Vi ønsker allikevel å oppfordre til varsomhet mot befolkningen som allerede lider sterkt av de tiltakene som har blitt innført. Å utvide tiltakene med muligheten for portforbud anser vi å være unødvendig da eksisterende virkemidler og tiltak har vist seg å være tilstrekkelig i møte med pandemien.

Restriksjoner og psykisk helse

De strenge tiltakene som har vært iverksatt siden mars 2020 har hatt stor påvirkning i folks liv. Flere mistet jobben på dagen, mange ble permittert, sårbare barn ble sendt hjem uten oppfølging (det finnes eksempler på barn som ikke var i kontakt med læreren sin på 2 måneder), eksamen ble avlyst for elever og studenter, pasienter ble utskrevet uten oppfølging hjemme. Ikke minst ble helseapparatet vårt utsatt for store påkjenninger; ventetidene økte, og behandlinger ble avlyst eller utsatt. Helsepersonell ble omplassert, avdelinger ble stengt og mye ressurser ble satt inn på å bekjempe viruset.

Noen resultater fra diverse undersøkelser som gjelder psykisk helse:

- 7 av 10 som sliter med psykiske vansker og/eller rus fikk det verre under koronapandemien (erfaringskompetanse.no) - flere symptomer, mer rus, selvmordstanker og triggering av traumeerfaringer.
- Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo har gjort en undersøkelse som viser en to- til tredobling av symptomer på angst og depresjon under koronakrisen.
- Norsk koronamonitor fra Opinion spurte 8.000 nordmenn om hvordan de vurderer sin psykiske helse og livssituasjon etter koronautbruddet. En av fire svarte at de opplever livssituasjonen og hverdagen som psykisk belastende.

Mental Helse er svært bekymret for belastningen mange opplever i forbindelse med smitteverntiltak og pandemien for øvrig. Undersøkelser viser at mange er allerede sterkt preget av den langvarige isolasjonen

Side 1 av 2

og ensomheten som tiltakene medfører. Departementene understreker også i høringsnotatet at de er bekymret for de utfordringer et portforbud kan medføre som ensomhet og andre psykiske vanskeligheter, uten at det tas videre hensyn til dette i stor nok grad.

Det kommer heller ikke frem i høringsnotatet hvilke økonomiske og helsemessige kostnader som ligger til grunn ved å innføre portforbud. At et så drastisk tiltak innføres uten å vite nytten eller konsekvensene det vil medføre er uakseptabelt i et demokratisk samfunn som er avhengig av at restriksjoner som innføres skal være proporsjonale og rasjonelt begrunnet.

Portforbud som smittevern hensyn

I høringsnotatet argumenteres det for at portforbud vil være en siste instans for å få kontroll på en smittespredning og omfanget strekker seg lokalt, regionalt eller nasjonalt etter behov. Men behovet er det ingen dokumentasjon på og effekten av et portforbud er ikke bevist bedre effekt enn med de tiltakene lokale og nasjonale myndigheter allerede har mulighet til å innføre. Forskning viser at portforbud har liten tilleggseffekt på smittevern og kan heller regnes som et kontrolltiltak. Et portforbud rammer bevegelsesfriheten for allmenheten og det er ikke bevegelsen i seg selv som er fare for spredning av smitte, men at folk møtes noe myndighetene kan kontrollere med dagens regelverk.

Det er hjemmel for portforbud i enkelte land i Europa og brukes normalt ved krise, krig eller ved demonstrasjoner og uroligheter. Ingen av de skandinaviske landene som vi sammenligner oss med har hjemmel for portforbud og det er kun Belgia som har innført hjemmel for portforbud i forbindelse med pandemien. Portforbudet kan iverksettes i 21 dager med mulighet for forlengelse, noe som kan gi langvarig frihetsberøvelse hos den normalt frie befolkningen.

I tillegg vil et portforbud, slik det er foreslått, særlig ramme barn og unge og andre personer med spesielle behov. Regjeringen vil sikre beskyttelse ovenfor disse når forskrift utformes, men legger ikke til grunn for hvordan dette skal gjøres. Hvordan skal man beskytte helse, barns rett til utdanning, frihet, lek og beskyttelse mot vold ved et portforbud? Vi ser allerede at disse rettighetene blir satt på prøve med dagens tiltak.

Mental Helse stiller seg derfor svært kritisk til forslaget om å åpne for portforbud på bakgrunn av smittevern hensyn. Vi anser portforbud å være et overdrastisk tiltak for en befolkning som følger de restriksjoner og føringer som allerede har blitt gitt av myndighetene. Å innføre portforbud, enten lokalt eller nasjonalt, vil være svært belastende for en befolkning som allerede bærer store helsemessige og økonomiske konsekvenser av pandemien.

Mental Helse mener at kostnadene og konsekvensene av et portforbud ikke er forsvarlig og nytten er langt mindre enn ulempene. Vi kan ikke se at høringsnotatet har god nok begrunnelse for et så inngripende tiltak. Mental Helse anbefaler på denne bakgrunn at lovforslaget om portforbud ikke vedtas.

Med vennlig hilsen

Jill Arild
Landsleder

Linda Berg-Heggelund
Generalsekretær

Side 2 av 2